

Sygn. akt I NSNc 372/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 stycznia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Demendecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Dobrowolski

Jacek Karol Leśniewski (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z powództwa R. [...] spółki z ograniczoną odpowiedzialnością S.K.A.
w W.

przeciwko J. K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 26 stycznia 2022 r.,

skargi nadzwyczajnej wniesionej przez Prokuratora Generalnego od nakazu zapłaty
Sądu Rejonowego w B. z 23 marca 2016 r., sygn. I Nc [...]

- 1. uchyla w całości zaskarżony nakaz zapłaty wydany w
postępowaniu nakazowym i przekazuje sprawę do ponownego
rozpoznania Sądowi Rejonowemu w W.,**
- 2. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania
wywołane wniesieniem skargi nadzwyczajnej.**

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 25 stycznia 2016 r. powódka R. (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowo-akcyjna z siedzibą w W. (dalej także: R. (...) sp. z o.o. S.K.A.) wniosła o orzeczenie nakazem zapłaty, że pozwany J.K. ma zapłacić na rzecz powódki kwotę 11.000 zł z weksla wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia złożenia pozwu do dnia zapłaty, o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym.

Uzasadniając żądanie pozwu wskazano, że pozwany nie wywiązał się z umowy „opcji nabycia akcji”, zawartej między stronami 5 sierpnia 2013 r., na mocy której J.K. za kwotę 900 zł zbył wszystkie przysługujące mu nieodpłatnie od Skarbu Państwa przyszłe akcje zwykłe Spółki K. (...) S.A. z siedzibą w K. wraz ze związanymi z tymi akcjami prawami, w tym warunkowym prawem do dywidendy i ustanowił na rzecz powódki opcję nabycia tychże akcji w terminie 5 lat. Jak podniesiono, zgodnie z art. 1 ust. 1 umowy „opcji nabycia akcji” J.K. oświadczył, że w oparciu o przepisy ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (t.j. Dz. U. z 2001 nr 171 poz. 1397 ze zm.) oraz innych przepisów, jest uprawniony do nieodpłatnego nabycia praw do akcji oraz akcji zwykłych Spółki K. (...) S.A. z siedzibą w K., w ilości wynikającej z przepisów wskazanej wyżej ustawy oraz rozporządzeń wykonawczych do niej oraz znalazł się na liście pracowników uprawnionych do nieodpłatnego nabycia akcji ww. spółki, a także znajduje się na ostatecznej liście uprawnionych pracowników, o której mowa w § 13 rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 29 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników (Dz.U. 2003 nr 35 poz. 303 ze zm.). Jednak z informacji uzyskanych przez powódkę w Spółce K. (...) S.A. z siedzibą w K. wynika, że spółka ta nie posiada od pozwanego oświadczenia o zamiarze nieodpłatnego nabycia akcji tej spółki i pozwany nie figuruje w ewidencji osób uprawnionych do nieodpłatnego nabycia akcji Spółki K. (...) S.A. z siedzibą w K., w związku z czym zapewnienia pozwanego jakoby był uprawniony do akcji ww. spółki okazały się nieprawdziwe. Działanie J.K. naruszyło więc, zdaniem powódki, art. 6

ust. 3 umowy „opcji nabycia akcji” i otworzyło drogę do dochodzenia kar umownych. Na podstawie art. 6 ust. 3 umowy „opcji nabycia akcji” poinformowano pozwanego, że powódka wypełniła weksel *in blanco* złożony na zabezpieczenie kar umownych i opatrzyła go datą płatności – 12 maja 2015 r. Łączna kwota kar umownych jaką winien zapłacić pozwany wynosi 27.000 zł, jednak dochodzona pozwem kwota to 11.000 zł, bowiem powódka zastrzegła sobie prawo do dochodzenia pozostałej części kary umownej w przyszłości.

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 23 marca 2016 r., sygn. I Nc (...), Sąd Rejonowy w B. nakazał, by J.K. zapłacił na rzecz powódki R. (...) Spółka z o.o. S.K.A. z siedzibą w W. kwotę 11.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 28 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 3.755,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 3.600,00 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w terminie dwóch tygodni od doręczenia niniejszego nakazu albo wniósł w tymże terminie zarzuty.

Weksel *in blanco*, na podstawie którego wydany został zaskarżony nakaz zapłaty, wystawiony przez pozwanego J. K. i wypełniony przez powódkę na kwotę 27.000 zł, stanowił zabezpieczenie roszczeń powódki wynikających z zawartej między powódką i pozwanym J. K. umowy „opcji nabycia akcji” z dnia 5 sierpnia 2013 r., która stanowiła załącznik do pozwu.

Sąd Rejonowy w uzasadnieniu nakazu zapłaty uznał, że weksel z którego wynikało dochodzone przez powódkę roszczenie, spełniał wymogi formalne określone w ustawie z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe, a jego prawdziwość i treść nie nasuwały wątpliwości. Zdaniem sądu niebudząca wątpliwości była również legitymacja czynna powoda, gdyż wynikała bezpośrednio z weksla. Właściwość miejscową sądu rozpoznającego niniejszą sprawę uzasadniono zaś na podstawie art. 37¹ k.p.c., zgodnie z którym powództwo przeciwko zobowiązanemu z weksla lub czeku można wytoczyć przed sąd miejsca płatności. Wobec powyższego, Sąd Rejonowy w B. uwzględnił powództwo w całości.

Nakaz zapłaty został uznany za doręczony pozwanemu J. K. *per aviso* z dniem 13 maja 2016 r., wobec jego niezaskarżenia stał się prawomocny z dniem 27 maja 2016 r.

Skargą nadzwyczajną z 20 października 2020 r. Prokurator Generalny, na podstawie art. 89 § 1 w zw. z art. 115 § 1 i § 1a ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. 2019, poz. 825 ze zm., dalej: u.SN), z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, zaskarżył w całości prawomocny nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym z weksla wydany przez Sąd Rejonowy w B. w dniu 23 marca 2016 r., sygn. I Nc (...), w sprawie z powództwa R. (...) Spółka z o.o. S.K.A. przeciwko J.K. o zapłatę.

Prokurator Generalny na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 i pkt 2 u.SN zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu:

(1) naruszenie zasad, wolności i praw człowieka i obywatela, określonych w art. 30 i art. 76 Konstytucji RP, takich jak godność człowieka i ochrona konsumenta, jako strony słabszej strukturalnie w stosunkach prywatnoprawnych z przedsiębiorcą przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi przez orzeczenie nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z weksla, wierzytelności wynikającej z zawartej przez J.K. z R. (...) Spółka z o.o. S.K.A. „umowy opcji nabycia akcji”, bez zbadania potencjalnie nieuczciwego charakteru zapisów umowy, z którego wynikało zobowiązanie;

(2) naruszenie w sposób rażący prawa materialnego, tj.:

- art. 385³ pkt 23 k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c., poprzez niezastosowanie przepisu o niedozwolonych postanowieniach umownych do „umowy opcji nabycia akcji”, będącej źródłem zgłoszonego roszczenia w sytuacji, gdy zawarta w umowie opcji nabycia akcji klauzula w zakresie swobody powoda („Opcjodawca”) w wypełnieniu weksla *in blanco* (art. 6 ust 4 umowy), obejmującej określenie miejsca płatności weksla, które następnie wpływa na właściwość miejscową Sądu, jest niedozwolona w rozumieniu art. 385³ pkt 23 k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 i 3 k.c., albowiem nie została uzgodniona indywidualnie i jest sprzeczna z dobrymi obyczajami, przez co rażąco narusza interesy pozwanego jako konsumenta w rozumieniu art. 22¹ k.c., skoro narzuca rozpoznanie sprawy przez sąd, który według ustawy nie jest właściwy miejscowo, co powoduje, że klauzula ta jest bezskuteczna i w konsekwencji nie było dopuszczalne rozpoznanie sprawy przez Sąd Rejonowy w B. jako niewłaściwy miejscowo i zachodziły podstawy do

przekazania sprawy sądowi właściwemu na zasadzie art. 200 § 1 k.p.c. według kryterium z art. 27 § 1 k.p.c.,

- art. 385³ pkt 16 i 17 k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c., poprzez niezastosowanie przepisu o niedozwolonych postanowieniach umownych do „umowy opcji nabycia akcji” zawartej przez pozwanego jako konsumenta w rozumieniu art. 22¹ k.c. i zasądzenie na rzecz powódki dochodzonej należności, obejmującej karę umowną za niewykonanie zobowiązania w sytuacji, gdy klauzula zawarta w art. 6 ust 3 łączącej powódkę i pozwanego „umowy opcji nabycia akcji” z dnia 5 sierpnia 2013 r., przewidująca prawo powodowej spółki do żądania kary umownej w wysokości trzydziestokrotności „Ceny Akcji”, czyli dokonanego na rzecz pozwanego świadczenia, stanowi niedozwoloną klauzulę umowną w stosunkach konsumenckich, które czyni niedopuszczalnym orzeczenie zastrzeżonej kary umownej ze względu na bezskuteczność tego zastrzeżenia,

- art. 484 § 2 k.c. w zw. z art. 483 § 1 k.c. i art. 484 § 1 k.c., poprzez zasądzenie na rzecz powódki dochodzonej należności w postaci kary umownej za niewykonanie zobowiązania, w sytuacji, gdy zawarta w art. 6 ust 3 łączącej powódkę i pozwanego „umowy opcji nabycia akcji” z dnia 18 czerwca 2013 r. klauzula przewidująca prawo powodowej spółki do żądania kary umownej w wysokości trzydziestokrotności dokonanego na rzecz pozwanego świadczenia tytułem „Ceny Akcji” jest rażąco wygórowana i pozostaje bez jakiegokolwiek związku z godnym ochrony interesem powódki, a w szczególności z wysokością rzeczywistej szkody po stronie nabywcy opcji akcji, która to szkoda usprawiedliwiałaby miarkowanie wysokości kary umownej, a której to szkody, jej wysokości i kalkulacji powódka nie wykazała.

Na podstawie art. 91 § 1-2 u.SN Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w B. z pozostawieniem mu rozstrzygnięcia o kosztach postępowania ze skargi nadzwyczajnej.

Jak zauważył Skarżący, Sąd Rejonowy w B. w związku z trybem rozpoznania sprawy nie przeprowadził dowodów i oparł się wyłącznie na twierdzeniach powódki i załączonych dokumentach.

W odpowiedzi na skargę nadzwyczajną, powódka wniosła o jej oddalenie oraz dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów z wymienionych przez nią dokumentów (pisma powoda z 2 lutego 2015 roku, pisma powoda z 24 kwietnia 2015 roku, odpowiedzi Ministerstwa Energii z 25 sierpnia 2016 roku na zapytanie nr 814) oraz o wzajemne zniesienie kosztów postępowania ze skargi nadzwyczajnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 1 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. 2021, poz. 154 ze zm.; dalej: u.SN) Sąd Najwyższy jest organem władzy sądowniczej powołanym do sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez kontrolę nadzwyczajną prawomocnych orzeczeń sądowych w celu zapewnienia ich zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej przez rozpoznawanie skarg nadzwyczajnych.

Zgodnie z art. 89 § 1 u.SN, jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, od prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego lub sądu wojskowego kończącego postępowanie w sprawie może być wniesiona skarga nadzwyczajna, o ile:

1) orzeczenie narusza zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji lub

2) orzeczenie w sposób rażący narusza prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, lub

3) zachodzi oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego

- a orzeczenie nie może być uchylone lub zmienione w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

Co do zasady, skargę nadzwyczajną może wnieść Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich oraz, w zakresie swojej właściwości, Prezes Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, Rzecznik Praw Dziecka,

Rzecznik Praw Pacjenta, Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego, Rzecznik Finansowy, Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców i Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (art. 89 § 2 u.SN). Artykuł 115 § 1a u.SN wyłącza stosowanie art. 89 § 2 u.SN w przypadku orzeczeń, które uprawomocniły się po wejściu w życie ustawy o Sądzie Najwyższym, tj. po 3 kwietnia 2018 r. W przypadku takich orzeczeń, legitymację do wniesienia skargi nadzwyczajnej posiada wyłącznie Prokurator Generalny lub Rzecznik Praw Obywatelskich.

Nie ma wątpliwości co do tego, że zaskarżony nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, wydany przez Sąd Rejonowy w B. 23 marca 2016 r., sygn. I Nc (...), wobec braku skutecznego wniesienia zarzutów, jest prawomocny i nie może zostać wzruszony w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia. W świetle art. 89 § 3 u.SN biorąc pod uwagę datę wydania i uprawomocnienia zaskarżonego w przedmiotowej sprawie orzeczenia nie budzi wątpliwości legitymacja Prokuratora Generalnego do wniesienia skargi nadzwyczajnej, jak i dochowanie terminu na jej wniesienie.

Skarga została złożona przed upływem pięcioletniego terminu, o którym mowa w art. 89 § 3 u.SN, więc zbędne było powołanie przez Prokuratora Generalnego jako podstawy wniesienia skargi także art. 115 § 1 oraz § 1a u.SN, przepisy te należy powołać w przypadku wniesienia skargi po upływie terminu wskazanego w art. 89 § 3 u.SN. Sąd Najwyższy uprawniony jest do ewentualnego uchylecia zaskarżonego wyroku w przypadku, gdyby okazało się, że podniesione w skardze nadzwyczajnej zarzuty są zasadne oraz wydania odpowiedniego rozstrzygnięcia, o którym mowa w art. 91 § 1 u.SN, jeżeli przemawiają za tym zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji RP.

Na przeszkodzie uwzględnieniu skargi nadzwyczajnej nie stoi treść art. 89 § 4 u.SN. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli zachodzą przesłanki wskazane w art. 89 § 1 u.SN, a zaskarżone orzeczenie wywołało nieodwracalne skutki prawne, w szczególności jeżeli od dnia uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia upłynęło 5 lat, Sąd Najwyższy ogranicza się do stwierdzenia wydania zaskarżonego orzeczenia z naruszeniem prawa oraz wskazania okoliczności, z powodu których wydał takie rozstrzygnięcie, chyba że zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji przemawiają za wydaniem rozstrzygnięcia,

o którym mowa w art. 91 § 1 u.SN.

Brzmienie art. 89 § 4, a także art. 115 § 2 u.SN, może prowadzić do powstania wątpliwości, czy bieg terminu, o którym mowa w tym przepisie ulega zawieszeniu wraz ze złożeniem skargi. Brak jest w tej mierze utrwalonej praktyki orzeczniczej. O ile bowiem skarga została złożona z dochowaniem terminu wynikającego z art. 89 § 3 u.SN, o tyle rozpatrzona została już po jego upływie a samo sformułowanie przepisu, nie zawiera wyraźnej dyspozycji w tym zakresie. Chociaż jednak od wydania zaskarżonego nakazu upłynęło już ponad 5 lat (co ustawa zasadniczo nakazuje traktować jako okoliczność przesądzającą o wystąpieniu nieodwracalnych skutków prawnych zaskarżonego orzeczenia), to jednak konieczność ochrony praw człowieka i obywatela z art. 76 w Konstytucji RP, zgodnie z końcową dyspozycją art. 89 § 4 a także art. 115 § 2 u.SN, przemawia za wydaniem orzeczenia, o jakim mowa w art. 91 § 1 u.SN również wtedy, gdyby pięcioletni termin, o którym mowa w tym przepisie nie zakończył swego biegu w chwili zainicjowania kontroli nadzwyczajnej.

Jak wynika z treści art. 398¹³ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod rozagę nieważność postępowania. Przepis ten, z mocy art. 95 pkt 1 u.SN, stosuje się w postępowaniu w sprawie skargi nadzwyczajnej.

Jednocześnie, w przedmiotowej sprawie nie zachodzą ograniczenia, o których mowa w art. 90 u.SN.

Odnosząc się do pierwszego z przedstawionych zarzutów tj. naruszenia art. 30 Konstytucji RP należy wskazać, że Skarżący uzasadniając jego zasadność ograniczył się jedynie do ogólnego wskazania, że zamieszczenie w ustawie zasadniczej regulacji praw i wolności ekonomicznych ma swoje źródło w poszanowaniu godności ludzkiej, a realizacja postulatów ochrony godności nie jest możliwa bez stworzenia warunków bytowych i ekonomicznych, umożliwiających ludziom godną egzystencję i udział w życiu gospodarczym i społecznym. Wobec powyższego stwierdzić należy, że okazał się on bezzasadny.

Samo wskazanie w skardze nadzwyczajnej przepisów prawa, z których naruszeniem, zdaniem Skarżącego, zostało wydane zaskarżone orzeczenie,

bez bliższego określenia zarzutów, nie może zostać uznane za wystarczające uzasadnienie zarzutu (zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 28 października 2020 r., I NSNc 22/20; 25 listopada 2020 r., I NSNc 57/20; 2 czerwca 2021 r., I NSNc 178/20). Nieuprawnionym jest także założenie, na którym zdaje się opierać Prokurator Generalny, zgodnie z którym jako naruszenie godności człowieka należy traktować każde niesprawiedliwe albo nawet tylko niesatysfakcjonujące zdarzenie. Artykuł 30 Konstytucji RP chroniąc godność człowieka, chroni jego człowieczeństwo. Do naruszenia konstytucyjnie chronionej godności orzeczeniem sądowym mogłoby zatem dojść w sytuacji zakwestionowania w tym orzeczeniu czyjegoś człowieczeństwa poprzez potraktowanie go w sposób nieludzki, nieliczący się z jego człowieczeństwem (zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 28 października 2020 r., I NSNc 22/20; 25 listopada 2020 r., I NSNc 57/20; 2 czerwca 2021 r., I NSNc 178/20). Biorąc pod uwagę, że Skarżący nie wskazał, na czym w istocie miałyby polegać naruszenie art. 30 Konstytucji RP, chroniącego godność człowieka, zarzut naruszenia godności pozwanego w niniejszej sprawie należało uznać za bezzasadny.

Za zasadny uznać należy natomiast zarzut naruszenia zasady określonej w art. 76 Konstytucji RP z przyczyn poniższych.

Zgodnie z art. 76 Konstytucji RP władze publiczne chronią konsumentów, użytkowników i najemców przed działaniami zagrażającymi ich zdrowiu, prywatności i bezpieczeństwu oraz przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi. Zakres tej ochrony określa ustawa. Skarżący słusznie stwierdził, że norma zawarta w art. 76 Konstytucji RP ma określoną treść normatywną i może być bezpośrednio stosowana, a wynikający z niej obowiązek zapewnienia właściwej ochrony konsumentów spoczywa na każdym organie i instytucji publicznej, której właściwość obejmuje kwestie dotyczące konsumentów, w tym również na sądach. Powyższe znalazło potwierdzenie w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, zgodnie z którym art. 76 Konstytucji RP wyraża zasadę konstytucyjną zobowiązującą władzę publiczną – w tym również sądy powszechne – do podejmowania działań mających na celu ochronę konsumentów przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi. Przepis ten powinien być uwzględniany zarówno przez ustawodawcę na etapie stanowienia prawa, jak i przez sądy

powszechne, w procesie jego stosowania i dokonywania jego wykładni (wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z 21 kwietnia 2004 r., K 33/03; z 13 września 2005 r., K 38/04; z 17 maja 2006 r., K 33/05; z 13 września 2011 r., K 8/09). Konstytucyjna zasada ochrony konsumenta zakłada, że konsument ma słabszą pozycję kontraktową niż przedsiębiorca, dlatego „wymaga ochrony, a więc pewnych uprawnień, które doprowadziłyby do przynajmniej względnego zrównania pozycji kontrahentów” (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 11 lipca 2011 r., P 1/10). Z tych względów Sąd Najwyższy uznawał art. 76 Konstytucji RP za dopuszczalny wzorzec kontroli orzeczeń na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 u.SN (wyroki Sądu Najwyższego z: 28 października 2020 r., I NSNc 22/20; 25 listopada 2020 r., I NSNc 57/20; 29 czerwca 2021 r., I NSNc 115/21).

Rekonstrukcja ponadustawowych standardów ochrony konsumentów w Rzeczypospolitej Polskiej wymaga uwzględnienia również przepisów Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana: Dz.Urz. UE C 202 z 7 czerwca 2016 r.). Potwierdza to orzecznictwo Sądu Najwyższego, w którym przyjmuje się, że zakres ochrony konsumentów wynikający z art. 76 Konstytucji RP należy oceniać z uwzględnieniem zasad i wymagań prawa unijnego, z uwagi na zakres implementowania regulacji unijnych dotyczących prawa konsumenckiego do krajowego porządku prawnego (wyroki Sądu Najwyższego z: 2 czerwca 2021 r., I NSNc 178/20; 28 października 2020 r., I NSNc 22/20; 28 lipca 2021 r., I NSNc 179/20; 29 czerwca 2021 r., I NSNc 115/21). Podstawowe znaczenie dla wyznaczenia zakresu tej ochrony ma Dyrektywa Rady Unii Europejskiej nr 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. UE L 1993, poz. 95, s. 29, dalej: Dyrektywa 93/13), która nakłada na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia skutecznych środków, mających na celu zapobieganie stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich.

Pojęcie „konsument” użyte w art. 76 Konstytucji RP ma charakter autonomiczny i nie może być rozumiane wyłącznie w znaczeniu cywilnoprawnym, zgodnie z art. 22¹ k.c. Potwierdza to orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, zgodnie z którym norma ta zapewnia ochronę „wszelkim podmiotom, w szczególności osobom fizycznym” mającym słabszą pozycję wobec

profesjonalnego podmiotu (wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z 2 grudnia 2008 r., K 37/07; z 13 września 2005 r., K 38/04). Natomiast pojęcie „konsument” na gruncie art. 22¹ k.c. ma węższe znaczenie, ponieważ dotyczy wyłącznie osób fizycznych, dokonujących czynności prawnej z przedsiębiorcą, niezwiązanej bezpośrednio z ich działalnością gospodarczą lub zawodową.

W analizowanej sprawie pozwany występuje właśnie jako konsument w znaczeniu art. 22¹ k.c. Zarówno z treści pozwu, jak i z załączonej do pozwu części umowy „opcji nabycia akcji” (brak załączonych stron 6-7 umowy), wynika, że J.K. zawarł ją jako osoba fizyczna z przedsiębiorcą – spółką R. (...) Spółka z o.o. S.K.A. Nie zawarł tej umowy w związku z prowadzeniem działalności gospodarczej lub zawodowej, ale w związku z zatrudnieniem w K. (...) S.A., znajdującej się w procesie restrukturyzacji. Z tego faktu, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, mogło wynikać prawo pozwanego do nieodpłatnego nabycia akcji, które stały się przedmiotem zawartej między stronami umowy opcji. Nie można przy tym zgodzić się z powódką, że zawierając tę umowę, działał on w charakterze wspólnika spółki kapitałowej – w tym momencie nie był bowiem akcjonariuszem K. (...) S.A. z siedzibą w K. Skoro zatem nie ulega wątpliwości, że pozwany jako strona umowy „opcji nabycia akcji” jest konsumentem w rozumieniu art. 22¹ k.c., to nie może być wątpliwości, iż w przedmiotowej sprawie jego ochrona jako pozwanego wchodzi w zakres art. 76 Konstytucji RP.

Ochrona konsumenta przed klauzulami niedozwolonymi w umowach jest skuteczna *ex lege* i sąd może dokonać ustaleń w tym przedmiocie także z urzędu, podczas rozpoznawania sprawy z udziałem konsumenta (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 3 sierpnia 2021 r., I NSNc 232/21). Co więcej, niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. jest *ex lege* pozbawione mocy wiążącej od samego początku i każdy organ orzekający w sprawie dotyczącej roszczenia z umowy z udziałem konsumenta jest obowiązany z urzędu to uwzględnić, chyba że konsument temu się sprzeciwi w sposób niewymuszony i jednoznaczny (uchwała Sądu Najwyższego z 6 kwietnia 2018 r., III CZP 114/17).

Podobnie, w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: TSUE) wyrażono przekonanie, że sąd krajowy jest zobowiązany do zbadania z urzędu, czy dane warunki umowne, wchodzące w zakres stosowania Dyrektywy

93/13, mają nieuczciwy charakter. W razie potwierdzenia takiego stanu rzeczy, sąd powinien z urzędu zniwelować brak równowagi między konsumentem a przedsiębiorcą, o ile posiada niezbędne ku temu informacje dotyczące stanu faktycznego i prawnego (por. wyroki TSUE z: 13 września 2018 r., Profi Credit Polska, C-176/17; 21 grudnia 2016 r., Gutiérrez Naranjo i in., C-154/15 i C-308/15).

W niniejszej sprawie roszczenie dochodzone jest z weksla *in blanco*, na co wskazuje data jego wypełnienia (24 kwietnia 2015 r.) (k. 34, I Nc 159/16), która jest późniejsza od daty zawarcia umowy „opcji nabycia akcji” z 5 sierpnia 2013 r. Okoliczność ta była również wskazywana w treści skargi oraz pozwu, w którym powódka podniosła, że wypełniła weksel *in blanco* „złożony na zabezpieczenie kar umownych” i opatrzyła go datą płatności na dzień 12 maja 2015 r. (k. 5, I Nc 159/16).

W orzecznictwie TSUE odniesiono się wprost do kwestii dochodzenia roszczenia z weksla *in blanco*, stanowiącego zabezpieczenie wierzytelności wynikającej z konsumenckiego charakteru stosunku podstawowego. Podniesiono m.in., że przepisy Dyrektywy 93/13 stoją na przeszkodzie takiemu rozumieniu przepisów art. 10 w zw. z art. 17 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe (t.j. Dz.U. 2022, poz. 282), które nie pozwala na działanie sądowi z urzędu w sytuacji, gdy ma on silne i uzasadnione przekonanie, oparte na materiałach niepochodzących od stron postępowania, z których wynika, iż umowa stanowiąca źródło stosunku podstawowego jest przynajmniej częściowo nieważna, a powód dochodzi swojego roszczenia z weksla *in blanco*, pozwany zaś nie zgłasza zarzutów i zachowuje się biernie. W takiej sytuacji sąd ten powinien z urzędu zbadać, czy postanowienia uzgodnione między stronami mają nieuczciwy charakter i w tym zakresie zażądać od przedsiębiorcy pisemnego zapisu tych postanowień, tak aby zapewnić poszanowanie praw konsumentów wynikających z Dyrektywy 93/13 (por. wyrok TSUE z 7 listopada 2019 r., Profi Credit Polska, C-419/18 i C-483/18). W badanej sprawie Sąd Rejonowy w B. dysponował treścią jedynie części umowy zawartej między przedsiębiorcą i konsumentem, wobec czego, w celu zbadania charakteru wszystkich jej postanowień, powinien był wezwać powódkę do złożenia całości umowy.

Nie ulega zatem wątpliwości, że jeżeli dochodzone pozwem roszczenie wynika z weksla *in blanco*, stanowiącego zabezpieczenie wierzytelności głównej, wynikającej z umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, zapewnienie ochrony określonej w Dyrektywie 93/13 wymaga, aby sąd rozpoznał sprawę przy uwzględnieniu konsumenckiego charakteru stosunku podstawowego. Na istnienie takiego obowiązku wskazał wprost Sąd Najwyższy w wyroku z 28 października 2020 r. (I NSNc 22/20), stwierdzając, że „[s]ąd, przed którym prowadzone jest postępowanie nakazowe z weksla wobec konsumenta, obok przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, musi także z urzędu stosować przepisy mające na celu ochronę konsumenta.” (por. także wyroki Sądu Najwyższego z: 25 listopada 2020 r., I NSNc 57/20; 2 czerwca 2021 r., I NSNc 178/20).

Sąd Rejonowy w B. w niniejszej sprawie zastosował bezpośrednio regulacje Kodeksu postępowania cywilnego, nie uwzględniając w ogóle konsumenckiego charakteru podstawowego stosunku prawnego, a w konsekwencji przepisów o ochronie konsumenta. Wydając zaskarżony nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym z weksla naruszył zasadę ochrony konsumentów wynikającą z art. 76 Konstytucji RP, nie zapewniając konsumentowi ochrony przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi w sposób, jakiego wymaga Dyrektywa 93/13. Wydając nakaz zapłaty nie uwzględnił okoliczności, że weksel na którym oparte zostało roszczenie, służył zabezpieczeniu wierzytelności konsumenckiej i tym samym nie uwzględnił ochrony przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi, wynikającej z Dyrektywy 93/13.

Prokurator Generalny na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 u.SN zarzucił zaskarżonemu nakazowi zapłaty również rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 385³ pkt 23 k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c., art. 385³ pkt 16 i 17 k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c., art. 484 § 2 k.c. w zw. z art. 483 § 1 k.c. i art. 484 § 1 k.c.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie,

jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Powołany przepis art. 385¹ § 1 k.c., co istotne, został wprowadzony do Kodeksu cywilnego w drodze implementacji postanowień Dyrektywy 93/13 (art. 3 i art. 6 ust. 1). Zawarte w nim ograniczenia mają zapewnić ochronę konsumentowi znajdującemu się w słabszej pozycji poprzez kształtowanie jego praw i obowiązków w sposób niwelujący nierównowagę wobec przedsiębiorcy. Wprowadza on w stosunku do niedozwolonych postanowień umownych sankcję bezskuteczności, która powstaje z mocy prawa i działa od chwili zawarcia umowy obejmującej klauzulę niedozwoloną. Bezskuteczność ta ma charakter częściowy – nieskuteczne w stosunku do konsumenta jest wyłącznie niedozwolone postanowienie umowne, a strony pozostają związane umową w pozostałym zakresie. Orzeczenie sądu, który stwierdza niedozwolony charakter postanowienia umownego, ma charakter deklaracyjny – wobec przyjęcia, że ochrona konsumenta przed niedozwolonymi postanowieniami umownymi jest skuteczna *ex lege* i działa *ex tunc*, tj. od chwili zawarcia umowy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 3 sierpnia 2021 r., I NSNc 232/21). Tak też przyjęto w uchwale Sądu Najwyższego z 6 kwietnia 2018 r. (III CZP 114/17) – niedozwolone postanowienie umowy w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. jest *ex lege* pozbawione mocy wiążącej od samego początku i każdy organ orzekający w sprawie dotyczącej roszczenia z umowy z udziałem konsumenta jest obowiązany z urzędu to uwzględnić, chyba że konsument temu się sprzeciwi w sposób niewymuszony i jednoznaczny. Konsekwencją nieuwzględnienia z urzędu przez sąd niedozwolonych postanowień umownych jest naruszenie art. 385¹ § 1 k.c.

W orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej również przyjmuje się, że obowiązek oceny nieuczciwego charakteru warunków umowy spoczywa na organach wymiaru sprawiedliwości (wyrok TSUE z 21 kwietnia 2016 r., Radlinger i Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, pkt 77 i przytoczone tam orzecznictwo). Sądy krajowe z urzędu weryfikują czy postanowienia umowne mają nieuczciwy charakter, stosując przy tym przepisy proceduralne w taki sposób, aby zapewnić konsumentowi skuteczną ochronę (wyrok TSUE ETPC z 30 maja 2013 r., Jörös, C-397/11, pkt 53). Z tego obowiązku nie zwalnia sądu również brak aktywności po stronie konsumenta (wyrok TSUE z 14 czerwca 2012 r.,

Banco Español de Crédito SA, C-618/10, pkt 57). W postępowaniu nakazowym, gdy powód dochodzi swojego roszczenia na podstawie weksla, służącego zabezpieczeniu wierzytelności wynikającej z umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, sąd również jest zobowiązany z urzędu do zbadania i oceny postanowień umownych pod kątem ich ewentualnego nieuczciwego charakteru (wyrok TSUE z 7 listopada 2019 r., Profi Credit Polska, C-419/18 i C-483/18, EU:C:2019:930, pkt 40 oraz 77).

Gdy dochodzone pozwem roszczenie, tak jak w niniejszej sprawie, wynika z weksla *in blanco*, stanowiącego zabezpieczenie wierzytelności wynikającej z umowy zawartej pomiędzy konsumentem a przedsiębiorcą, zapewnienie ochrony określonej w Dyrektywie 93/13 wymaga, aby sąd rozpoznał sprawę przy uwzględnieniu treści stosunku podstawowego. Tak więc Sąd Rejonowy w B. był zobowiązany z urzędu dokonać oceny abuzywności postanowień umowy „opcji nabycia akcji” stanowiącej podstawę stosunku podstawowego pomiędzy powódką a pozwanym, co wymagało wezwania do złożenia jako materiału dowodowego, dokumentu obejmującego treść całej umowy oraz skierowania sprawy do postępowania zwykłego.

W art. 385³ k.c. ustawodawca wymienił przykładowe niedozwolone postanowienia umowne, w punkcie 23 uznając za takie te, które narzucają rozpoznanie sprawy przez sąd, który w świetle ustawy nie jest miejscowo właściwy. Postanowienie umowne zawarte w ust. 7 znajdującym się na ostatniej stronie umowy „opcji nabycia akcji” (k. 9v, I Nc 159/16) zgodnie, z którym „[w] razie ewentualnych sporów pomiędzy Stronami, właściwym do ich rozstrzygania będzie sąd powszechny miejsca siedziby Opcjobiorcy”, narzuca rozpoznanie sprawy przez sąd, który nie jest miejscowo właściwy. Tego rodzaju zastrzeżenie ma charakter niedozwolonego postanowienia umownego, o którym stanowi art. 385³ pkt 23 k.c. Przy czym jednak w przedmiotowej sprawie powódka wniosła powództwo do Sądu Rejonowego w B., powołując się na art. 37¹ § 1 k.p.c. i wskazując, że weksel stanowiący zabezpieczenie roszczeń powoda został wypełniony zgodnie z porozumieniem wekslowym. Zgodnie z treścią powołanego przepisu, powództwo przeciwko zobowiązanemu z weksla lub czeku można wytoczyć przed sąd miejsca płatności. Sąd Rejonowy w B. nie wziął pod uwagę powyższych okoliczności, a

jedynie treść weksła i nie wezwał do doręczenia całości treści umowy. W konsekwencji nie przeprowadził oceny porozumienia wekslowego pod kątem jego dopuszczalności, co powinno nastąpić z urzędu.

Trzeba jeszcze dodać, że powołanie się w pozwie przez powódkę na art. 37¹ § 1 k.p.c. powinno zostać uznane za nieskuteczne. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się bowiem, że w sprawie z powództwa przedsiębiorcy przeciwko konsumentowi zobowiązanemu z weksła, sąd z urzędu uwzględnia nieskuteczność powołania się na podstawę właściwości miejscowej z art. 37¹ § 1 k.p.c. (uchwała Sądu Najwyższego z 19 października 2017 r., III CZP 42/17). Powyższe koresponduje z treścią pkt 1 lit. q załącznika do Dyrektywy 93/13, zgodnie z którym za niedozwolone uznaje się postanowienie umowne, uprawniające przedsiębiorcę do wskazania sądu do rozpoznania sprawy, położonego daleko od miejsca zamieszkania konsumenta (wyrok TSUE z 4 czerwca 2009 r., Pannon GSM Zrt., C-243/08, EU:C:2009:350, pkt 41). Celem regulacji jest eliminowanie postanowień umownych umożliwiających przedsiębiorcy dokonanie jednostronnego i arbitralnego wyboru sądu właściwego do rozpoznania sprawy, którego położenie jest korzystne dla przedsiębiorcy, natomiast konsumenta pozbawia właściwej ochrony prawnej. Na marginesie należy wskazać, że w aktualnym stanie prawnym przepis art. 31 § 2 k.p.c., wprowadzony ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2019, poz. 1469), wyłącza stosowanie przepisów o właściwości przemiennej (w tym art. 37¹ § 1 k.p.c.) w sprawach przeciwko konsumentom.

Sąd Rejonowy w B. powinien z urzędu dokonać oceny skuteczności powołania się przez powódkę na treść art. 37¹ § 1 k.p.c., uznając je za niedozwolone. Sąd ten jako niewłaściwy miejscowo do rozpoznania sprawy, powinien był przekazać sprawę sądowi właściwemu w trybie art. 200 § 1 w zw. z art. 27 § 1 k.p.c.

Wskazane okoliczności sprawy nie są wystarczające dla stwierdzenia niezastosowania przepisów art. 385³ pkt 23 k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c., które miałyby doprowadzić do rozpoznania sprawy przez sąd niewłaściwy miejscowo, bowiem w aktach sprawy brak jest części umowy zawierającej

porozumienie wekslowe. Jednak – jak już wyżej wskazano – stwierdzić należy, że niezależnie od wpływu porozumienia wekslowego na zastosowanie art. 37¹ § 1 k.p.c., oparcie się na tym przepisie należy uznać za niedozwolone.

Skarżący podniósł zarzut naruszenia prawa materialnego, tj. art. 484 § 2 k.c. w zw. z art. 483 § 1 k.c. i art. 484 § 1 k.c., poprzez zasądzenie na rzecz powódki dochodzonej należności w postaci kary umownej za niewykonanie zobowiązania, w sytuacji, gdy klauzula przewidująca prawo powódki do żądania kary umownej w wysokości trzydziestokrotności dokonanego na rzecz pozwanego świadczenia tytułem „Ceny Akcji” była rażąco wygórowana i pozostawała bez związku z jej godnym ochrony interesem.

Zgodnie z art. 483 § 1 k.c., można zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy (kara umowna). Stosownie do art. 484 § 1 k.c. w razie niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania kara umowna należy się wierzycielowi w zastrzeżonej na ten wypadek wysokości bez względu na wysokość poniesionej szkody. Żądanie odszkodowania przenoszącego wysokość zastrzeżonej kary nie jest dopuszczalne, chyba że strony inaczej postanowiły. Stosownie do treści art. 484 § 2 k.c., jeżeli zobowiązanie zostało w znacznej części wykonane, dłużnik może żądać zmniejszenia kary umownej; to samo dotyczy wypadku, gdy kara umowna jest rażąco wygórowana.

Wobec tego, że w znajdującej się w aktach sprawy dokumentu obejmującego tylko część treści umowy „opcji nabycia akcji” nie występuje klauzula przewidująca prawo powódki do żądania kary umownej, brak jest możliwości odniesienia się do wyżej wskazanego zarzutu. Przy czym dodać należy, że nawet przy stwierdzeniu rażąco wygórowanej kary umownej, Sąd Rejonowy w B. nawet na żądanie pozwanego nie mógłby dokonać miarkowania jej wysokości, bowiem sądy krajowe są zobowiązane wyłącznie do zaniechania stosowania nieuczciwego warunku umownego tak, aby nie wywierał on obligatoryjnych skutków wobec konsumenta, przy czym nie są one uprawnione do zmiany jego treści (wyroki TSUE z: 14 czerwca 2012 r., Banco Español de Crédito SA, C 618/10; 30 maja 2013 r., Asbeek Brusse i de Man Garabito, C 488/11; 21 kwietnia 2016 r., Radlinger i

Radlingerová, C 377/14).

Odnosząc się zaś do zarzutu naruszenia art. 385³ pkt 16 i 17 k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c., należy wskazać, że zgodnie z art. 385³ pkt 16 i 17 k.c., w razie wątpliwości uważa się, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są te, które nakładają wyłącznie na konsumenta obowiązek zapłaty ustalonej sumy na wypadek rezygnacji z zawarcia lub wykonania umowy lub nakładają na konsumenta, który nie wykonał zobowiązania lub odstąpił od umowy, obowiązek zapłaty rażąco wygórowanej kary umownej lub odstępnego.

W rozpoznawanej sprawie powódka wywiązała się ze swojego zobowiązania i zapłaciła pozwanemu kwotę obejmującą przyszłą cenę akcji nabytych nieodpłatnie przez pozwanego. W takich przypadkach przedsiębiorca nie może zrezygnować z wykonania umowy, skoro ją zawarł i wykonał. Z tego względu zachodzą uzasadnione wątpliwości co do naruszenia art. 385³ pkt 16 k.c.

Zarzut naruszenia art. 385³ pkt 17 k.c. wynikał z tego, że Sąd Rejonowy w B. nakazał pozwanemu zapłatę powódce kwoty 11.000,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 28 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty oraz kwoty 3.755,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwoty 3.600,00 zł tytułem zastępstwa procesowego. Powódka nie wykazała przy tym, że obowiązek zapłacenia kwoty w wysokości 27.000 zł. znajdującej się na wekslu, był wynikiem indywidualnego uzgodnienia z pozwanym. Skarżący uznał wskazaną kwotę za rażąco wygórowaną, jako stanowiącą trzydziestokrotność ceny zbywanych akcji, która określona została na sumę 900,00 zł.

Prokurator Generalny, w skardze nadzwyczajnej podniósł, że art. 6 ust. 3 i 4 umowy „opcji nabycia akcji” stanowi niedozwoloną klauzulę umowną. Jednak do pozwu, powódka nie załączyła całości treści umowy, a w załączonej jej części brak jest całości art. 6. Nie pozwala to obecnie Sądowi Najwyższemu na odniesienie się do jego treści, jak nie dawało też możliwości dokonania oceny tego postanowienia umownego Sądowi Rejonowemu w B. Jednak już sama kwota zamieszczona na wekslu powinna była wzbudzić wątpliwości sądu orzekającego i w takim stanie rzeczy – jak już wyżej wskazano – sąd ten powinien wezwać powódkę do złożenia całości treści umowy i skierować sprawę do postępowania zwykłego. Sąd Najwyższy podziela zatem stanowisko Skarżącego, że kwota wskazana na

weksłu jest rażąco nieproporcjonalna do uzgodnionej ceny zakupu akcji (s. 10 skargi). Jednak przy tak przedstawionej dokumentacji (brak 6 i 7 strony umowy) nie sposób przyjąć, że była to kwota odpowiadająca karze umownej. Samo bowiem nazwanie wskazanej kwoty – przez powódkę w pozwie oraz Skarżącego w skardze nadzwyczajnej – karą umowną nie rozstrzyga jeszcze o tym, że jest to kara umowna w rozumieniu Kodeksu cywilnego. O tym zaś czy jest to kara w tym rozumieniu, rozstrzygają wyłącznie ustalenia zapadłe między stronami umowy.

Wymaga więc weryfikacji przez właściwy sąd w szczególności, czy doszło do nieusprawiedliwionej okolicznościami sprawy dysproporcji między wysokością ewentualnej zastrzeżonej kary umownej, a ochroną interesu wierzyciela (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 29 maja 2018 r., IV CSK 621/17 wraz z przywołanym tam orzecnictwem). W rozpoznawanej sprawie istnieje bardzo duża różnica pomiędzy kwotą wypłaconą pozwanemu przez powódkę (900,00 zł) a kwotą wypisaną na wekslu (27.000,00 zł). W przypadku kary umownej ustalonej w takiej wysokości i w stosunku do tak określonej kwoty wypłaconej pozwanemu, należałoby uznać ją za rażąco wygórowaną. Nie można byłoby bowiem jej wysokości usprawiedliwić ryzykiem ponoszonym przez powódkę w związku z zawarciem umowy „opcji nabycia akcji”, czy nieporównywalnym charakterem czynności, do których dokonania strony się zobowiązały.

Wobec tego, że Sąd Rejonowy w B. nie wezwał powódki do złożenia całości umowy „opcji nabycia akcji”, a co za tym idzie nie znał i w konsekwencji nie zbadał jej ewentualnych postanowień dotyczących kary umownej, nie można twierdzić o naruszeniu art. 385³ pkt 16 i 17 k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c.

Podsumowując należy stwierdzić, że jakkolwiek podnoszone przez Prokuratora Generalnego zarzuty odnoszące się do rażącego naruszenia prawa okazały się bezzasadne, to jednak brak jest wątpliwości co do tego, że Sąd Rejonowy w B. wydając zaskarżony nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym z weksla, naruszył konstytucyjną zasadę ochrony konsumentów, wynikającą z art. 76 Konstytucji RP – poprzez niezapewnienie konsumentowi ochrony przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi w sposób, jakiego wymaga Dyrektywa 93/13 i przepisy ją implementujące. Wydając niniejszy nakaz zapłaty Sąd Rejonowy w B. nie uwzględnił okoliczności, że weksel, na którym oparte zostało dochodzone przez

powódkę roszczenie, służyć zabezpieczeniu wierzytelności o charakterze konsumenckim – mimo, że część treści umowy, którą dysponował na to wskazywała, a której to zabezpieczeniem był przedstawiony przez powódkę weksel *in blanco*.

Nie uwzględniając konsumenckiego charakteru stosunku podstawowego, Sąd Rejonowy w B. nie wywiązał się z obowiązku ciążącego na wszystkich organach władzy publicznej z mocy art. 76 Konstytucji RP w związku z art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13 – ograniczając się jedynie do formalnego sprawdzenia, czy weksel przedłożony przez powódkę został należycie wypełniony, a jego treść i prawdziwość nie budzą wątpliwości. W świetle przytoczonej interpretacji przepisów Dyrektywy 93/13 dokonanej przez TSUE wskazującej, że w okolicznościach takich jak w niniejszej sprawie, gdy zachodzą wątpliwości co do zasadności roszczenia opartego na wekslu własnym wystawionym *in blanco* jako zabezpieczenie wierzytelności wynikającej z umowy zawartej z konsumentem, a następnie uzupełnionym przez remitenta będącego przedsiębiorcą, Sąd Rejonowy w B. powinien z urzędu zbadać, czy postanowienia uzgodnione między stronami mają nieuczciwy charakter. Zaniechawszy tego badania, Sąd Rejonowy w B. nie zapewnił ochrony zaufaniu, jakie konsument ma prawo w nim pokładać – naruszając tym samym zasadę zaufania obywatela do Państwa, wynikającą z art. 2 Konstytucji RP.

W konsekwencji należy stwierdzić, że pozwany, na etapie postępowania sądowego, został *de facto* pozbawiony, przysługującej mu jako konsumentowi, należytej ochrony sądowej – poprzez fakt, że Sąd Rejonowy w B. rozstrzygnął sprawę ignorując konsumencki charakter stosunku podstawowego wiążącego pozwanego z powódką w sytuacji, gdy przesłankami skierowania sprawy do postępowania zwykłego były już same informacje zawarte w treści pozwu, jak i wynikające wprost z załączonych do niego dowodów. Tym samym utrzymanie zaskarżonego nakazu zapłaty w mocy nie daje się pogodzić z obowiązywaniem regulacji art. 2 w zw. z art. 76 Konstytucji RP oraz art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13, do którego przestrzegania zobowiązuje art. 9 Konstytucji RP.

Zgodnie z powyższym, uznawszy, że jest to konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego

zasady sprawiedliwości społecznej, wynikającą z powołanego art. 2 Konstytucji RP, zaskarżony nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, wydany przez Sąd Rejonowy w B. dnia 23 marca 2016 r., sygn. I Nc 159/16, na podstawie art. 91 § 1 u.SN należało uchylić w całości.

Skarżący podnosząc zarzut naruszenia art. 385³ pkt 23 k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 i 3 k.c. wniósł o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w B. W rozpoznawanej sprawie ustalono, że art. 37¹ § 1 k.p.c. nie ma zastosowania, dlatego Sąd Rejonowy w B. nie jest właściwy miejscowo do rozpoznania przedmiotowej sprawy. W konsekwencji, na podstawie art. 27 k.p.c., sprawę należało przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w W., jako właściwemu miejscowo. Sąd Rejonowy w W. powinien skierować sprawę do rozpoznania w postępowaniu zwykłym, dokonać oceny materiału dowodowego, a w szczególności treści całości umowy „opcji nabycia akcji”, uwzględniając przepisy o ochronie konsumentów.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie art. 91 § 1 u.SN uchylił nakaz zapłaty wydany przez Sąd Rejonowy w B. 23 marca 2016 r., I Nc (...), przekazując sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w W., jako właściwemu miejscowo.

O wzajemnym zniesieniu kosztów postępowania wywołanego wniesioną skargą nadzwyczajną Sąd Najwyższy orzekł na podstawie z art. 398¹⁸ k.p.c., zgodnie z którym w razie wniesienia skargi kasacyjnej przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich lub Rzecznika Praw Dziecka koszty procesu w postępowaniu kasacyjnym podlegają wzajemnemu zniesieniu. Powołany przepis z mocy art. 95 pkt 1 u.SN stosuje się również do postępowania w sprawie skargi nadzwyczajnej.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.